

Utbildningsinspektion i Hästöskolan Förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Hästöskolan	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har besökt och granskat verksamheten i Hästöskolan den 3–4 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Hästöskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Hästöskolan intervjuades skolledning samt representanter för övrig personal, elever och föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen och årskurs 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön,

informella samtal och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Hästöskolan

Hästöskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	16
Grundskola	154
Skolbarnsomsorg	85

På Hästöskolan finns förskoleklass och årskurs 1–6 samt skolbarnsomsorg. Verksamheten omfattar 170 elever läsåret 2005/06.

Skolan är belägen på en av de öar gamla Karlskrona är uppbyggd på. Området är attraktivt och präglas av goda socio-ekonomiska förhållanden bland de boende. De allra flesta av eleverna bor på Hästö men till skolan söker sig även barn som bor utanför upptagningsområdet.

Hästöskolan har funnits sedan 1910-talet men de nuvarande byggnaderna uppfördes på 1950-talet och utgörs av tegelbyggnader i en till tre våningar. Till skolan hör även ett äldre trähus, som tidigare fungerade som ett medborgarhus. Huset ligger ca 100 m från huvudbyggnaderna och hit är verksamheten förlagd för förskoleklass, årskurs 1 och fritidshem. Personalen framhåller att det fortfarande är en provisorisk lösning, även om det varit så i drygt ett decennium.

Hästöskolan ingår som en enhet i Wämö rektorsområde och de flesta av eleverna går efter årskurs 6 vidare till Wämö skola.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Hästöskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att den pedagogiska verksamheten på Hästöskolan håller en god kvalitet. Personalen är engagerad och kompetent, eleverna är studiemotiverade och de redovisade kunskapsresultaten är goda. Ett positivt förhållningssätt råder mellan lärare och elever. Resultatet av skolans arbete med normer och värden avspeglas i en skolmiljö där eleverna trivs och känner sig trygga. För de få elever som är i behov av särskilt stöd sätts relevanta stödinsatser in.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Rektorns förutsättningar att leda det pedagogiska utvecklingsarbetet bör förbättras.
- Analysen av verksamheten i kvalitetsredovisningen bör fördjupas så att den kan användas som ett instrument för utveckling.

- Ämnesövergripande arbetssätt bör utvecklas och samverkan mellan lärare bör utökas.
- Elevernas inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll bör utvecklas.
- Uppföljningen av elevernas kunskaper i andra ämnen än svenska, engelska och matematik bör dokumenteras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Elevens val genomförs inte i enlighet med författningarna. Eleverna har inte möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Enligt läroplanen skall skolan hos eleverna förmedla och förankra de grundläggande värden som samhället vilar på. På Hästöskolan är värdegrundsarbetet prioriterat. Lärare och elever beskriver att etiska frågor och demokratiska aspekter behandlas kontinuerligt i undervisningen. Även jämställdhetsfrågor har uppmärksamats på en rad olika sätt.

Enligt skolans kvalitetsredovisning är skolan lugn och trivsamt med få konflikter, få fall av mobbning och mycket ringa skadegörelse. Skolan har ett gott rykte och även elever utanför upptagningsområdet söker sig till skolan. I intervjuerna beskriver eleverna att de trivs och känner sig trygga på skolan, att stämningen och sammanhållningen är god och att det råder ett gott förhållande mellan barn och vuxna på skolan. Eleverna uttrycker att de är mycket nöjda med sina lärare och att skoltiden känns meningsfull och stimulerande. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med normer och värden är gott.

Hästöskolans profil är enligt kvalitetsredovisningen kunskap och kvalitet. Lärarna beskriver att de, genom att eleverna är studiemotiverade och få konflikter finns att lösa, i hög grad kan ägna undervisningstiden åt lärande och kunskapsutveckling. Resultaten från de nationella ämnesproven år 2005 för svenska, engelska och matematik visar också att de flesta elever uppnådde målen eller var på väg att uppnå målen. Inspektörerna bedömer att kunskapsresultaten i dessa ämnen är goda. Däremot saknas dokumentation av i vilken utsträckning eleverna uppnådde målen i övriga ämnen, vilket medfört att inspektörerna inte har kunnat bedöma elevernas totala kunskapsutveckling.

I rektorsområdet har ett omfattande material tagits fram som underlag för individuella utvecklingsplaner (IUP). I materialet tydliggörs målen i samtliga ämnen. Det används emellertid för närvarande endast för elever som riskerar att inte nå målen. För övriga elever används en blankett som ger utrymme för en mer begränsad och summarisk analys av elevernas kunskapsutveckling. Det kompletteras med en djupare uppföljning av målen i svenska, engelska och

matematik. Inspektörernas bedömning är att skolan bör överväga om det mer omfattande IUP-materialet, med anledning av att det omfattar alla ämnen, bör användas för samtliga elever. Det skulle kunna ge eleverna överblick och sammanhang i sin utbildning och även tydliggöra målens kvalitativa karaktär. I undervisningen sätts kontinuerligt veckovisa mål upp, men de är ofta av kvantitativ karaktär. I intervjuerna framstod eleverna som till stor del omedvetna om målens kvalitativa aspekter.

Sammanfattning

Resultaten av skolans värdegrundsarbete är gott. Det råder en god stämning på skolan. Eleverna trivs och är trygga och upplever skoltiden som meningsfull och stimulerande. Kunskapsresultaten i svenska, engelska och matematik är goda. I övriga ämnen saknas systematiska sammanställningar av eleverna kunskapsutveckling.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

På Hästöskolan sker arbetet med normer och värden vanligen inom ramen för de olika ämnena. Som exempel kan nämnas temaarbeten samt gruppbefrämjande övningar, t ex kompisamtal, samarbets- och dramaövningar samt olika uppgifter som avser att stärka elevernas självförtroende och ansvarsförhållande. Under senare läsår har könsroller i undervisningen granskats särskilt. En efterföljande åtgärd har varit att skapa renodlade pojk- och flickgrupper i idrott och hälsa. I kvalitetsredovisningen beskrivs förändringen som gynnsam för flickornas utveckling. Skolan skulle enligt inspektörerna även kunna analysera i vilken utsträckning en separering gynnar eller missgynnar jämställdhetsarbetet. I övrigt bedömer inspektörerna att ett ambitiöst arbete kring normer och värden bedrivs på skolan.

Från och med den 1 april 2006 skall varje verksamhet ha en likabehandlingsplan enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över. Vid inspektionsbesöket hade rektorsområdet en handlingsplan för arbetet mot kränkande behandling som kan utgöra en grund för den nya likabehandlingsplanen. Åtgärder vid kränkningar mellan vuxen och elev kan samtidigt förtydligas.

Skolan har ett uppdrag att ge eleverna möjlighet att påverka sin arbetsmiljö och verksamheten i skolan. Klassråd och elevråd, i vilket även rektorn ingår, finns och fungerar enligt de intervjuade eleverna väl. De kunde även ge exempel på

olika förslag från elevrådet som förverkligats. Rådsmötena domineras dock av diskussioner om olika praktiska frågor medan frågor som berör arbetssätt och innehåll i undervisningen är sällsynta.

I Karlskrona kommun finns en kommunövergripande elevrådsutbildning som ett antal elever på Hästöskolan får genomgå i årskurs 6. I regel bedrivs utbildningen i internatform. Innevarande läsår omfattade utbildningen politikerkontakter och tematiska arbeten kring droger, mobbning och antidemokratiska företeelser. Inspektörerna anser att utbildningen är ett gott exempel på hur formellt elevinflytande kan stödjas.

Skolan skall enligt läroplanen sträva efter att eleverna tar ett personligt ansvar för sina studier och att de i takt med stigande ålder och mognad successivt utövar ett större inflytande. I arbetsplanen uttrycks att elevinflytandet skall märkas i det dagliga arbetet genom att eleven tillsammans med läraren planerar sitt arbete och får möjlighet att välja inriktning och arbetssätt vid temaarbeten. Möjligheterna till inflytande varierade dock med olika lärare. De intervjuade eleverna upplevde överlag att deras möjligheter att påverka arbetssätt och innehåll var begränsade, men att de som regel inte heller önskade ett större inflytande. De tyckte istället att det var bra att lärarna bestämde. Flera lärare lyfte fram de möjligheter arbetsschemat gav till inflytande över elevens eget lärande. I arbetsschemat återges de kvantitativa mål eleven skall nå i olika ämnen, exempelvis antal arbetsuppgifter i en lärobok. Det reducerar följaktligen elevinflytandet till en fråga om takt och ordningsföljd men ger begränsade möjligheter att påverka arbetssätt och innehåll. Vissa lärare uppger vidare att föräldrarna vanligen är negativa till ett ökat elevinflytande och att de önskar en mer traditionell och lärarstyrd skola. Inspektörernas bedömning är att skolan utifrån sitt nationella uppdrag bör arbeta med att skapa en mer positiv syn på elevinflytande och uppmuntra en utveckling av ett sådant.

På Hästöskolan finns ett skolråd där representanter för skolans personal träffar representanter för föräldrarna. Föräldrarna uppger i intervjun att skolrådet fungerar bra som ett forum för information och samverkan mellan hem och skola. Skolrådet är aktivt och har bland annat tagit initiativ till pedagogiska temakvällar och upprustning av skolgården. Föräldrarna beskriver att de upplever att deras möjligheter till insyn i skolans verksamhet och att påverka är goda. De återger att personalen på Hästöskolan har ett öppet förhållningssätt och att föräldrarna bjuds in att besöka skolan och ta del av det dagliga arbetet.

Utvecklingssamtal

Utvecklingssamtal genomförs i området en gång per termin. Föräldrar och elever var i huvudsak nöjda med den information de fick vid samtalen. Hästöskolan har tagit fram tydliga principer för utvecklingssamtalen med utgångspunkt i grundskoleförordningens krav. Skolan betonar att det är viktigt med förarbete av såväl lärare, elev som förälder för ett effektivt samtal. Inför utvecklingssamtalen lämnar lärarna underlag som redovisar elevens kunskapsutveckling sedan tidigare utvecklingssamtal och i förhållande till målen. Under samtalen formuleras elevens lång- och kortsiktiga mål samt vilka insatser eleven, föräldrarna och skolan skall vidta för att ge eleven möjlighet att nå målen. För elever som inte når målen upprättas särskilda måldokument med mer precisa skrivningar av vad eleven minst skall ha uppnått under de olika skolåren. Måldokumentet används sedan som utgångspunkt för undervisningen och som

underlag för utvecklingssamtal. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med utvecklingssamtal fungerar väl.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

De lokala arbetsplanen omfattar hela rektorsområdet. En lokal arbetsplan skall enligt förarbetena till läroplanen ha en bärande funktion i skolan och vara ett aktivt styrinstrument för verksamheten. I arbetsplanen för Wämö rektorsområde beskrivs den pedagogiska verksamheten som präglad av ett laborativt, undersökande och självständigt arbetssätt och att eleverna ges möjlighet att arbeta i flexibla smågrupper.

Vid inspektionen på Hästöskolan framkom att utformningen av den pedagogiska verksamheten varierade mellan olika lärare. Laborativa och undersökande arbetssätt förekom men traditionellt lärar- och läromedelsstyrda arbetssätt tycktes dominera. Ämnesövergripande arbeten förekom i begränsad utsträckning och främst i de tidigare åren. Samverkan mellan lärare har framför allt utvecklats i arbetslaget för F–3. I detta arbetslag ingår även fritidspedagoger. Fritidspedagogerna har dagligen ett nära samarbete med förskoleklassen och årskurs 1 men däremot inte med årskurs 2–3. Anledningen är enligt lärarna att verksamheterna är lokalmässigt separerade.

Situationen antyder ett behov av fortsatta diskussioner kring i vilken utsträckning den lokala arbetsplanen styr verksamheten samt hur verksamheten överensstämmer med den kunskapssyn läroplanen företräder. Inspektörernas bedömning är att ämnesövergripande arbetssätt bör utvecklas och samverkan mellan lärare utökas på Hästöskolan för att nå en större överensstämmelse med läroplanen.

I förskoleklassen och årskurs 1 tillämpas en utveckling av den s.k. Bornholmsmodellen för att främja barnens språkliga medvetenhet och utveckling. Ordlekar, rim och ramsor används aktivt för att få eleverna uppmärksamma på olika orddelar och -ljud. Språkutvecklingen kontrolleras sedan kontinuerligt med hjälp av olika kommunikationsmaterial som förvaltningen ålagt skolorna att använda, exempelvis fonolek i förskoleklassen och hösttest i årskurs 1. Syftet är att tidigt fånga upp de elever som har svårigheter. Resultaten följs upp av specialpedagogen och åtgärdsprogram utarbetas för elever som visar sig vara i behov av särskilt stöd. Enligt lärarna i de senare årskurserna har satsningen haft tydligt positiv effekt för elevernas läs- och skrivutveckling.

Stöd

Hästöskolan har en tydlig handlingsplan för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. I skolans kvalitetsredovisning uppges att elever i behov av särskilt stöd får detta så snart behovet uppmärksammas. Stödet ges i huvudsak av en speciallärare i särskilda lokaler utanför klassrummet. Såväl skolläda, lärare och elever beskrev stödinsatserna som mycket generösa. Möjlighet ges att stödja elever med mer begränsade stödbehov till följd av att få elever behöver särskilt stöd i större omfattning. För närvarande bedöms 17 elever vara i behov av särskilt stöd och de får också stöd. Inspektörerna bedömer att skolan på ett gott sätt erbjuder eleverna stöd vid behov. Vid inspektionen framkom dock att åtgärdsprogram inte har upprättats för samtliga dessa elever, vilket strider mot författningarna.

Lärarna beskrev att insatser även görs för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling i form av olika stimulerande åtgärder, t.ex. lektioner tillsammans med äldre elever.

Styrning och ledning

Hästöskolan leds av en rektor som också har ansvar för andra verksamheter inom rektorsområdet. Rektorn ägnar omkring en tredjedel av sin tid åt Hästöskolan och finns tillgänglig på skolan en dag per vecka. Varken rektorn eller övrig personal anser att den tillgängliga tiden är tillräcklig för att ge rektorn en god förtroenhet med den pedagogiska verksamheten eller reella möjligheter att fungera som pedagogisk ledare, vilket inspektörerna instämmer i. Utvecklingsinsatser tas av olika lärare på skilda sätt men inspektörerna kan notera att en gemensam pedagogisk plattform saknas.

Skolornas kvalitetsredovisning följer den struktur som anges i förordningen för kvalitetsredovisning med mål, analys av måluppfyllelse och åtgärder för utveckling. En tydlig koppling finns mellan mål, insats och resultat. Inspektörernas bedömning är dock att analysen skulle kunna fördjupas. Kvalitetsredovisningen skulle då kunna fungera som ett mer betydelsefullt instrument för utveckling.

Sammanfattning

En gemensam pedagogisk grundsyn som kan vägleda utvecklingsarbetet saknas på Hästöskolan. En röd tråd behövs i skolans kvalitetsutveckling. Styrningen och ledningen av det pedagogiska utvecklingsarbetet bör därför förstärkas. Analysen av verksamheten i kvalitetsredovisningen bör fördjupas så att den kan användas som ett instrument i detta sammanhang. För att nå en ökad överensstämmelse med läroplanen bör ämnesövergripande arbetssätt utvecklas och samverkan mellan lärare bör utökas. Dessutom bör elevernas inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll utvecklas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Rektorsområdet erbjuder under grundskoletiden sammantaget mer undervisningstid än vad som garanteras enligt den nationella timplanen. Skolan har valt att utöka tiden för i första hand idrott och hälsa men även för svenska, engelska, matematik och språkval. Elevens val understiger dock den garanterade undervisningstiden med drygt 30 procent, sett utifrån en elevs totala grundskoletid. Det utrymme som en skola kan disponera för egen prioritering, dvs. skolans val, uppgår emellertid endast till 20 procent av undervisningstiden för enskilda ämnen. På Hästöskolan används elevens val till stor del istället som en förstärkning av vissa ämnen. Det innebär att elevens val omvandlas till skolans val. Eleverna har inte möjlighet att göra ett medvetet val ur ett allsidigt urval av skolans ämnen. Elevens val genomförs följaktligen inte enlighet med författningarna och bör därför ses över. Inspektörerna bedömer också att rektorsom-

rådet bör se över sin timplan när det gäller elevens val och undersöka huruvida den garanterade undervisningstiden under grundskoletiden uppnås.

Eleverna i årskurs 6 har som språkval möjlighet att välja tyska eller franska och från om med hösten erbjuds även spanska. Som ett alternativ finns möjlighet att välja engelska eller modersmål. För att underlätta elevens val erbjuds eleverna en introduktion i de olika språken i årskurs 5.

Resurser

Samtliga lärare och fritidspedagoger har pedagogisk utbildning och de används ofta flexibelt utifrån sin pedagogiska specialinriktning. Lärartätheten har emellertid sedan lång tid varit den lägsta i kommunen, för närvarande ca 15 elever per lärare.

Inspektörerna bedömer att lokalerna är ändamålsenliga och av god kvalitet. På skolan finns även ett mindre skolbibliotek som ständigt är öppet under skoltid. Möjlighet till boklån ges varje morgon. Dessutom finns uppehållsrum med biljardbord och pingisbord som eleverna alternerar om att använda. Utemiljön är likaså av god kvalitet. Tillgången och kvaliteten på läromedel är god, liksom datortillgången enligt inspektörernas iakttagelser och intervjuer med skolans personal och elever.

Personalen uppger dock i intervjuerna att de ur samverkanssynpunkt upplever det som problematiskt att verksamheten för förskoleklassen och årskurs 1 samt fritidshemmet är förlagd till ett separat hus på avstånd från huvudbyggnaderna. De har därför under lång tid framfört önskemål om att en byggnad uppförs inom skolområdet för denna verksamhet.

Sammanfattning

Verksamheten vid Hästöskolan har goda förutsättningar i fråga om tillgång till personal med pedagogisk utbildning som är relevant för den aktuella undervisningen. De materiella förutsättningarna är också överlag goda.

Elevens val måste ses över eftersom det inte genomförs i enlighet med författningarna vad gäller utformning och omfattning.

Datum	Ort
2006-12-07	Lund

Birgitta Henecke

Arne Huseby